

بسم الله الرحمن الرحيم

راهکارهای رسانه ای مقابله با طرح نفوذ و استحاله فرهنگی با تأکید بر دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

فرزانه احمدپور^۱

چکیده

از جمله اقدامات برنامه ریزی شده دشمنان انقلاب اسلامی نفوذ و استحاله فرهنگی است که سالهای اخیر در تقابل با نظام جمهوری اسلامی از آن بهره گرفته اند. با توجه به اهمیت این مسئله، در این مقاله پس از بررسی مفهوم و ماهیت نفوذ و استحاله فرهنگی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به تبیین برخی از شیوه ها و ابزارهای نفوذ فرهنگی دشمن پرداخته شده است. و در نهایت راهکارهای مقابله با نفوذ و استحاله فرهنگی دشمن از منظر مقام معظم رهبری در دستة راهکارهای کلی و راهکارهای رسانه ای بررسی شده است.

در دستة اول راهکارهای کلی از دیدگاه مقام معظم رهبری بیان می شود که شامل: تعمیق مبانی فکری و بازدارندگی اعتقادی، تقویت فرهنگ ملی و نقشه پیشرفت ایرانی-اسلامی، احساس مسئولیت برای ایجاد تمدن نوین اسلامی، شناخت لوازم و موانع فعالیت‌های فرهنگی در کشور و تقویت بصیرت خواص است. در دستة دوم راهکارهای رسانه ای از دیدگاه مقام معظم رهبری بیان می شود که شامل: دو محور اصلی است، یک؛ بازسازی عقلی و انقلابی فرهنگ و رسانه. دو؛ مدیریت فضای مجازی.

با توجه به موضوع پژوهش، روش تحقیق در این نوشتار توصیفی-تحلیلی است که با استفاده از روش کتابخانه ای و براساس گردآوری داده ها از مجموعه بیانات و سخنرانی های مقام معظم رهبری (مدظله العالی) استخراج شده است.

کلیدواژه: رسانه-نفوذ فرهنگی-استحاله فرهنگی-مقام معظم رهبری

مقدمه

^۱ -سطح دو، مرکز آموزش غیرحضوری قم، farzanhahmadpoor۹۶۲۰۳۴۰۲@gmail.com

نفوذ و ابعاد مختلف آن از مباحثی است که بسیار مورد توجه و هشدار رهبر معظم انقلاب اسلامی قرار دارد و یکی از دغدغه‌های بسیار مهم ایشان به شمار می‌رود. هر چند آن بزرگوار به هنگام سخن گفتن از نفوذ ابعاد مختلف نفوذ فردی، اقتصادی، سیاسی، امنیتی، فکری و فرهنگی و نفوذ جریانی را مورد توجه قرار داده‌اند اما تاکید فراوان ایشان بر نفوذ فرهنگی نشان دهنده آن است که دایره و وسعت تخریب نفوذ فرهنگی بسیار خطرناک‌تر و مقابله با آن دشوارتر است. نفوذ فرهنگی، هم مبانی معرفتی و ارزشی نظام فرهنگی را هدف می‌گیرد و هم نفوذ در محافظها و نهادهای فرهنگ ساز و تولید ارزش را در دستور کار خود قرار می‌دهد.

بنابراین می‌توان گفت که دشمن با استفاده از نفوذ فرهنگی به دنبال تأثیر بر نگرش‌ها، باورها، عواطف، انتظارات و ترجیحات و الگوهای رفتاری جامعه هدف است. به گونه‌ای که بازیگر هدف به صورت دلخواه یا اجبار در چهارچوب اهداف و منافع بازیگر نفوذگر عمل کند. همه عوامل جامع از جمله توده مردم، نخبگان و کارگزاران در معرض این نوع نفوذ هستند در همین رابطه رهبر معظم انقلاب می‌فرماید: مقاومت وقتی گفته می‌شود، فوراً ذهن می‌رود به مقاومت نظامی و امنیتی و امثال این‌ها خب بله، آن هم قطعاً مقاومت است، اما بالاتر از آن مقاومت فرهنگی است. حصار فرهنگی، خاکریز فرهنگی در کشور اگر سست باشد، همه چیز از دست خواهد رفت. من به شما عرض بکنم امروز بعد از ۳۸ سال از پیروزی انقلاب انگیزه دشمنان برای نفوذ در حصار فرهنگی از روز اول بیشتر است؛ نه اینکه کم نشده، قطعاً زیاد شده؛ روش‌ها را هم که شما می‌بینید: این شیوه‌های فضای مجازی، تبلیغات گوناگون و ماهواره و امثال این‌ها یعنی انگیزه‌ها بیشتر شده آماج این حرکت هم درست همان چیزی است که مایه و هسته اصلی ایجاد نظام اسلامی شد؛ یعنی ایمان دینی، آماج دین است.

در ضرورت و اهمیت موضوع همین بس که رهبر معظم انقلاب اسلامی در بیانات مختلف و در دیدارهای متعددی با مسئولان و مردم این بحث را مورد توجه قرار داده و همگان را از گرفتار شدن در دام این نفوذ بر حذر داشته‌اند. لذا پژوهش حاضر در پاسخ به این پرسش است که چه راهکارهای رسانه‌ای برای مقابله با طرح نفوذ و استحاله فرهنگی وجود دارد. بنابراین هدف از انجام این پژوهش توجه دادن مردم و مسئولین به آسیب‌پذیری‌ها و تهدیدات موجود در نفوذ فرهنگی و شناخت اهداف ابزار و راهکارهای رسانه‌ای مقابله با آن است.

از لحاظ پیشینه؛ با توجه به کتب و مقالاتی که در خصوص این موضوع آمده است، اکثراً نفوذ و تهاجم فرهنگی بررسی شده و کمتر راهکارهای عملیاتی به خصوص راهکارهای رسانه‌ای ارائه شده است. به عنوان مثال: کتاب نفوذ فرهنگی نوشته ی احمد علی فتحی، صاحب کاری و منفرد از انتشارات دانشگاه امام حسین در موضوع فرهنگ و نفوذ به طور مستقل و با استناد به سخنان پژوهشگران مختلف، به ویژه با محور قرار دادن فرمایش‌های مقام معظم رهبری بررسی شده و مصادیق و موارد نفوذ فرهنگی. نحوه وقوع آن را بین کرده است، در عین حال کمتر

به ارایه راهکارهای مقابله با نفوذ و استحاله فرهنگی به ویژه راهکارهای رسانه ای مقابله با آن پرداخته است. یا کتبی که یک بخش از نفوذ فرهنگی را مورد بررسی قرار داده اند. مثل کتاب نفوذ فرهنگی از طریق بازی های رایانه ای نوشته بهبود برمک، انتشارات مرکز آموزش و پژوهشی شهید صیاد شیرازی.

در این زمینه کتب و مقالات بسیاری نگاشته شده است ولی در این نوشتار رویه متفاوتی اتخاذ شده است.

در رابطه با پیشینه پژوهش چندمقاله قابل بررسی است: ۱. مقاله ای با عنوان «واکاوی نفوذ فرهنگی در کلام مقام معظم رهبری با تکیه بر آیات قرآن» (خاتمی سبزواری و بقیعی، ۱۳۹۶)؛ محققان در این پژوهش به دنبال تبیین ماهیت نفوذ فرهنگی در آیات قرآن هستند. در این پژوهش پس از بررسی مفهوم نفوذ در قرآن به شیوه های دشمن از منظر قرآن می پردازد، و در انتها مصادیق نفوذ در عصر حاضر را بیان می کنند.

۲. مقاله ای با عنوان «راهبرد مقاله با جریان نفوذ از منظر قرآن» (بابایی، ۱۳۹۶، ص ۹۸) در این مقاله نویسنده در تلاش است با روش مطالعه استقرائی و تحلیل محتوای استدلالی، به این سوال پاسخ دهد که مهمترین راهبردی که قرآن برای رویارویی با جریان نفوذ معرفی می کند، چه ویژگی دارد؟

۳. مقاله «نفوذ فرهنگی زمینه ساز سلطه همه جانبه دشمن با تأکید بر خودباختگی فرهنگی در اندیشه امام و رهبری» (ابراهیمی، ۱۳۹۶، ص ۹۴)؛ نویسنده درصدد است به این سوال پاسخ دهد که خودباختگی فرهنگی چگونه بر یک جامعه و افراد آن عارض شود؟ در این پژوهش نویسنده با روش اسنادی تلاش میکند مسیر نفوذ دشمنان، که ناشی از خودباختگی و بی هویتی است، را تبیین کند و راه های مبارزه با خودباختگی فرهنگی را در قالب هویت بومی بیان کند.

مفهوم شناسی:

نفوذ:

نَفَاذٌ: «نُفُوذُ الْأَمْلَاحِ» مَا لَشَخْصٍ مِنْ تَأْثِيرٍ فِي آخِرِ، سُلْطَانٌ وَ قُوَّةٌ: «كَانَ لَهُ نُفُوذٌ لَدَى الْوَزِيرِ»، «تَمَتَّعَ بِنُفُوذٍ كَبِيرٍ»، «اسْتَعْمَلَ نُفُوذَهُ لِكَسْبِ مَنَافِعٍ»^۲

(^۲) المنجد في اللغة العربية المعاصرة، ج ۱، ص ۱۴۳۳)

(ع مص، ا) درگذشتن. گذشتن تیر از آنچه بدان آید. جاری شدن فرمان و نامه. روان شدن فرمان. روان گشتن قضا و فرمان و آنچه بدان ماند. اثر کردن. روانی. روایی: نفوذ سخن، نفوذ کلام، نفوذ کلمه. گذر. درگذشتگی و دخول در چیزی و فرورفتگی. وارد شدن. فرورفتن. خود را در جایی یا میان قومی وارد کردن.^۳

مصدر [عربی] نفذ نفذا و نفاذا و نفوذا. [امرور نمائید] نفذ. [اسم] [فارسی] مأخوذ از تازی-گذر و درگذشتگی و دخول در چیزی و زوژ و فرورفتگی و رسایی و روانی. [صفت] [عربی] ارسا و درگذرنده در هر کاری.^۴

-نفوذ: به معنی کنشی است که یک نتیجه ای را بدون اعمال آشکار زور یا بدون اعمال مستقیم

فرمان، تولید میکند و اصطلاحاً عبارت از اعمالی است که مستقیم یا غیرمستقیم باعث تغییر در رفتار

یا نظرهای دیگران میشود.^۵ نفوذ رابطه ای میان کنشگران انسانی بدین گونه ای است

که نیازها و خواسته ها یا نیت یک یا چند کنشگر بر کنشها یا تمایل به عمل یک یا چند کنشگر در

جهتی هماهنگ یا مغایر با نیازها، ترجیحات یا نیت نفوذگذار اثر گذارد.^۶

استحاله:

مص، تحول غذایی فی الخلايا، أیض، استقلاب.^۷ از عربی، مص، استحاله. دگرگون شدن از حالی به حال دیگر شدن. محال شمردن. غیر ممکن بودن.^۸ مصدر [عربی] محال شمردن. و محال شدن. و گشتن از جایی بجای دیگر. و استحالت الارض ای ترکت حولا او احوالا.^۹ استحاله، از حالی به حالی تغییر یافتن و چیزی را محال دانستن. المنجد در فقه، عبارت است از این که حقیقت و صورت شیئی به شیئی دیگر تبدیل گردد؛ مانند این که فضله انسان به خاک، و چوب نجس به خاکستر، و بول آدمی به بخار، و سگ به نمک تبدیل شوند. شرح لمعه؛ مستمسک عروه الوثقی موارد استعمال: یکی از مطهرات نجس، استحاله می باشد.^{۱۰}

^۳ لغت نامه دهخدا، ج ۲، ص ۳۰۲۰

^۴ فرهنگ نفیسی، ج ۵، ص ۳۷۴۴

^۵ الوانی، ۱۹۶: ۱۳۹۲

^۶ دال بریکتر، ۵۱: ۱۳۹۲

^۷ المنجد فی اللغة العربیة المعاصرة، ج ۱، ص ۳۵۲

^۸ لغت نامه دهخدا، ج ۱، ص ۱۳۳

^۹ فرهنگ نفیسیج، ص ۲۱۰

^{۱۰} شرح لمعه، اصطلاحات فقهی، ج ۱، ص ۳۷

فرهنگ

برای فرهنگ تعاریف متعددی بیان کرده اند، اندیشه وران مختلف بویژه کارشناسان علوم اجتماعی در تعریف و تبیین واژه فرهنگ به نکاتی اشاره کرده اند که شایان توجه است..

به اعتقاد تایلور فرهنگ، مجموعه علوم دانشها هنرها افکار و عقاید اخلاقیات مقررات و قوانین آداب و رسوم و سایر آموخته ها و عاداتی است که انسان به عنوان یک عضو جامعه کسب می کند.^{۱۱}

^{۱۲} یک فرهنگ شامل معانی و ارزشهای تقسیم شده ای است که اعضای هر گروه به طور مشترک دارا می باشن)

^{۱۳} فرهنگ عبارت است از شیوه های تفکر احساس و عمل در هر جامعه انسانی برای ساخت انسان.)

به اعتقاد ادوارد سایپر: فرهنگ عبارت است از نظام رفتارهایی که جامعه به افراد تحمیل می کند و در عین حال نظام ارتباطی که جامعه بین افراد برقرار می کند.^{۱۴}

فرهنگ به نحوه زیستن گفته می شود که هر جامعه ای برای رفع احتیاجات اساسی خود از حیث بقاء ادامه نسل و انتظام امور اجتماعی اختیار می کند.^{۱۵} مجموعه ارزشهای مادی و معنوی آفریده شده توسط انسانها در طی تاریخ فرهنگ نامیده می شود.^{۱۶} ساترلند تعریف دیگری دارد: فرهنگ شامل هر آن چیزی است که بتواند از نسلی به نسلی فرا رسانده شود. فرهنگ یک قوم همان میراث اجتماعی آن است. (به عبارت دیگر) کلیت همتافته ی است شامل: دانستن دین هنر اخلاقیات قانون فنون ابزار سازی و کاربرد آنها و روش فرا رساندن آنها.^{۱۷} فرهنگ عبارت است از مجموعه اندوخته ها و ساخته های معنوی و مادی یک جامعه اعم از دانش، هنر، اخلاقیات، قواعد، آداب، رسوم، عادات و دیگر قابلیت های اکتسابی که از نسلی به نسل دیگر انتقال می یابد.^{۱۸} تایلر در کتاب فرهنگ ابتدایی، فرهنگ را این گونه تعریف می کند: «فرهنگ مجموعه پیچیده ای است که شامل معارف، معتقدات، هنرها، صنایع، فنون، اخلاق، قوانین، سنن و بالاخره، تمام عادات و رفتار و ضوابطی است که فرد به عنوان عضو

۱۱. محسنی ۴۱۰

۱۲ کارولین بی رز، ترجمه ناصر رحیمی/ ۱۰۰ ابن سینا

۱۳ فرجاد/ ۱۵۴

۱۴ ژان کازنو، ترجمه ثریا شیبانی/ ۵۶

۱۵. روسک و واردن، ترجمه بهروز نبوی/ ۹

۱۶. ترابی/ ۱۹۱

۱۷. ورجاوند/ ۲۱

۱۸. دکتر شریعتی ج ۴۶، ۱۰۴

جامعه از جامعه خود فرا می‌گیرد و در برابر آن جامعه، وظایف و تعهداتی را بر عهده دارد.^{۱۹} تعاریف مختلف و متفاوت از فرهنگ بیانگر این است که تمام دست‌آوردهای مادی و معنوی بشر در طول تاریخ در قالب اصطلاح فرهنگ قابل تعبیر است.

یافته‌های پژوهش

نفوذ فرهنگی از دیدگاه مقام معظم رهبری ۱-

که دشمنان همواره با هدف چپاول و بهره‌کشی از ملتها انجام می‌دهند. در این زمینه رهبر نفوذ مسأله‌ای است انقلاب اسلامی تصریح می‌کنند: «موفقیت هر ملتی در پیشرفتهای خود، نسبت معکوس با نفوذ بیگانگان و دشمنان در آن کشور دارد. [زیرا] اگر استکبار و دستگاه سلطه توانست بر کشوری تسلط یابد و در آن نفوذ پیدا کند، منافع آن ملت، دیگر نادیده گرفته خواهد شد؛»^{۲۰}

از دیدگاه ایشان «نفوذ» دو نوع است: یک نفوذ، موردی است؛ فردی است و یک نفوذ، جریانی است^{۲۱} ایشان نفوذ جریانی را مهمترین نفوذ می‌دانند. اگر در کشور جریانی ایجاد شود که برخلاف نظام اسلامی حرکت کند و به نوعی تأمین‌کننده منافع آمریکا باشد، این مهمترین نفوذ است یا نفوذ فرهنگی باشد؛ به عبارتی آنها با نفوذ فرهنگی خود سبک زندگی و سبک تفکر و اعتقادات مردم را عوض می‌کنند. به نظر ایشان مهمترین نفوذ است. .

به نظر میرسد که ما این نفوذ را از طریق تسلط دشمن بر فضای مجازی شاهد هستیم. فضای

مجازی و غیر فضای مجازی همانند ماهواره‌ها، اعم از سخت‌افزار و نرم‌افزار همه در اختیار دشمن

گذار است. براحتی اطلاعات شخصی و کشوری ما در اختیار سرویسهای جاسوسی امریکا و

اسرائیل قرار می‌گیرد و آنها با تجزیه و تحلیل این اطلاعات براحتی راه نفوذ ما را پیدا کرده‌اند و برای

تمام اقشار جامعه ما بر طبق سلايق و طبقات آن برنامه ریزی فرهنگی انجام می‌دهند^{۲۲}

۱۹. روح الامینی، زمینه فرهنگ شناسی، ۱۳۶۸، ص ۱۷

۲۰. بیانات آیت الله خامنه‌ای «مدظله العالی» در اجتماع مردم اراک، ۲۴.۸.۷۹

۲۱. بیانات آیت الله خامنه‌ای «مدظله العالی» ۹.۴.۱۳۹۴

۲۲. همان

از همه مهمتر، نفوذ سیاسی و نفوذ فرهنگی است. دشمن سعی میکند در

زمینه فرهنگی، باورهای جامعه را دگرگون کند و آن باورهایی را که توانسته این جامعه را سر پا

نگه دارد جابه جا کند؛ خدشه در آنها وارد کند؛ اختلال و رخنه در آنها به وجود بیاورد؛ خرج ها

میکنند؛ میلیاردها خرج میکنند برای این مقصود؛ این رخنه و نفوذ فرهنگی است^{۲۳}.

برهمن اساس، مهمترین نوع نفوذ در یک جامعه، به ویژه در انقلاب اسلامی ایران، نفوذ فرهنگی است که پیش نیاز سلطه سیاسی و اقتصادی و نظامی به شمار می رود.

ابعاد و اشکال نفوذ فرهنگی دشمن: شامل نفوذ فکری در جوانان و نوجوانان^{۲۴}، شایعه پراکنی^{۲۵}، جنگ نرم و جنگ فرهنگی است.^{۲۶}

آثار نفوذ فرهنگی: از بین بردن امنیت ملی^{۲۷}، ضعف روحیه جهادی و ایثار^{۲۸}، حصار فرهنگی در کشور^{۲۹}

شیوه نفوذ فرهنگی دشمن: ارتباط دشمن با دانشگاه های کشور^{۳۰}، سست کردن جوانان و ایمان دینی آنان^{۳۱}، تبلیغات^{۳۲}، شایعه پراکنی، سرگرم کردن جوانان به مسئله فساد^{۳۳}، سست کردن اعتقادات دینی و سیاسی بچه های حزب اللهی^{۳۴}، و رخنه در باورهای دینی و انقلابی^{۳۵}

۲۳. بیانات آیت الله خامنه ای مدظله العالی . ۹۴.۶.۴

۲۴. بیانات آیت الله خامنه ای مدظله العالی در مراسم جشن تکلیف دانش آموزان. ۱۳۹۵.۹.۲۳

۲۵. بیانات آیت الله خامنه ای مدظله العالی در دیدار جمع کثیری از بسیجیان کشور. ۱۳۸۸.۹.۴

۲۶. همان

۲۷. بیانات آیت الله خامنه ای مدظله العالی در دیدار سران و معتمدان عشایر کردستان. ۱۳۸۸.۲.۲۴

۲۸. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» در دیدار مسئولان نظام جمهوری اسلامی ایران. ۱۳۹۰.۱۰.۱۶

۲۹. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» در دیدار ائمه جماعات مساجد استان تهران. ۱۳۹۵.۵.۳۱

۳۰. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری. ۱۳۹۴.۱۲.۲۰

۳۱. پیام آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» به مناسبت برگزاری دومین کنگره جامعه اسلامی دانشجویان. ۱۳۷۷.۷.۸

۳۲. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» در آغاز گردهمایی ائمه جمعه سراسر کشور. ۱۳۷۴.۶.۲۰

۳۳. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» در دیدار مردم خرم آباد. ۱۳۸۸.۹.۴

۳۴. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» در دیدار اعضای ستاد کنگره شهدای استان چهارمحال بختیاری. ۱۳۹۴.۷.۱۳

۳۵. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. ۱۳۹۴.۶.۲۵

ابزارهای نفوذ فرهنگی: رسانه ها مانند فضای مجازی^{۳۶} ماهواره^{۳۷} و مجلات و...

شیوه های نفوذ فرهنگی دشمن:

۱- رخنه در باورهای دینی و انقلابی: دین و باورهای دینی مهمترین نقطه اتکای جامعه اسلامی ما است و به همین دلیل بیشترین برنامه ریزی دشمنان به این کانون برمیگردد. قرآن کریم با ذکر داستان هایی از عملکرد قوم یهود در صدر اسلام از تلاش آنها برای تضعیف اعتقادات مسلمانان پرده برمی دارد. یک نمونه در سوره آل عمران آمده: و جمعی از اهل کتاب (یهود) گفتند بروید در ظاهر به آنچه به مومنان نازل شده در آغاز روز ایمان بیاورید؛ و در پایان روز، کافر شوید، شاید آنها از آیین خود بازگردند! (زیرا شمارا اهل کتاب و آگاه از بشارت آسمانی پیشین می دانند، و این توطئه کافی است که آنها را متزلزل سازد).^{۳۸} یوسف یورشلیمی، مدیر مرکز مطالعات رژیم صهیونیستی و یهود اظهار داشت: تمام مشکلات ما ریشه در هویت ایرانیان دارد که بخش قابل توجهی از آن وابسته به باورهای مذهبی آنهاست. پس تلاش برای از بین بردن یا کمرنگ کردن مظاهر اعتقادی اسلامی مانند رعایت حجاب و... اولویت نخست عملیاتی ماست که در این مسیر به استفاده از تمامی ابزارهایی که در اختیار داریم، به ویژه رسانه ها به شدت پای بندیم^{۳۹}. راس برن، محقق مرکز مطالعات پیشرفته یهودی دانشگاه پنسیلوانیا تأکید دارد: با استفاده از تمام ابزارها باید فضای دین گرایی و اخلاق در جامعه جوانان ایران که اساسی ترین راهبرد برون رفت جمهوری اسلامی ایران از چالشهای متعددی نظیر جنگ، تحریم و... است را پاک کرده و اخلاق دینی را از این جامعه دور کرد که در غیر این حالت هر برنامه ای با شکست روبه رو خواهد شد.

۲- القای ناامیدی نسب به آینده کشور: ایجاد ناامیدی به عموم مردم بزرگترین هدف دشمنان نظام و انقلاب بوده و دشمن میکوشد در جبهه های فرهنگی و اقتصادی مردم را ناامید کند و چنین القا کند که نظام نفسهای آخر حیات خود را میکشد و دیگر راه حلی برای نجات مردم نیست.^{۴۰} آریه استاو، مدیر مرکز تحقیقات سیاست رژیم صهیونیستی یکی از اهداف این مرکز را چنین بیان میکند: ناکارآمدنشان دادن

۳۶. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» در دیدار با ائمه جماعات مساجد استان تهران ۱۳۹۵.۵.۳۱

۳۷. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» در دیدار با رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۹۴.۱۲.۲۰.

۳۸. سوره آل عمران، ۷۲

۳۹. سایت وزارت اطلاعات، ۱۳۹۵.۴.

۴۰. سایت وزارت اطلاعات، ۱۳۹۸.۸.

سند چشم انداز ۲۰ ساله مهمترین اولویت عملیاتی مرکز است چراکه صرف نظر از محتوای آن، آغاز حرکتی است که بامنافع ما در تضاد کامل است.^{۴۱}

۳- دروغ پراکنی و شایعه سازی: با توجه به گسترش و توسعه روزافزون ابزار و وسایل ارتباطی در سطح جهان و با در نظر داشتن پیچیدگی فعالیت های اطلاعاتی کشورهای قدرتمند و استعمارگر در میان کشورها و ملل جهان و با لحاظ کردن تأثیرهای عمیق دروغ پراکنی و شایعه پردازی در افکار عمومی، امروز این موضوع در بسیاری از جوامع به یک آسیب جدی اجتماعی و بعضاً به یک بحران تبدیل شده است.^{۴۲}

۴- فساد انگیزی در بین جوانان: بدون تردید یکی از راه های نفوذ فرهنگی گسترش فساد است. مشغول کردن افراد به فساد سبب بازداشتن آنان از ادامه مبارزه و فاصله گرفتن از آرمان های انقلاب است. از همین رو رهبر معظم انقلاب این امر را یک توطئه دانسته و فرمودند: «از توطئه های دشمن، توطئه فساد انگیزی است، نفوذ در نسل جوان، ایجاد فساد در میان سربازان واقعی اسلام، جوانان را به مسائل فسادبرانگیز سرگرم و مشغول کردن».^{۴۳}

ابزارهای نفوذ فرهنگی:

ابزارهای مورد استفاده در نفوذ فرهنگی در حقیقت همان ابزارهای جنگ نرم محسوب می شوند، اما آنچه امروز کاربرد بسیار وسیعی دارد و بسیار جذاب و نیرومند عمل می کند، رسانه است که بزرگ ترین و قدرتمندترین ابزار آموزشی، تبلیغاتی و اطلاع رسانی است. مقام معظم رهبری در این رابطه می فرمایند: «امروز مهم ترین ابزار در جنگ بین قدرت ها در دنیا، رسانه است و حتی قدرت های بزرگ هم در دنیا با رسانه کار می کنند. تأثیر رسانه ها از بمب هم بیشتر است».^{۴۴}

ابزارها را می توان به سه دسته رسانه های دیداری- شنیداری، مکتوب و ابزارهای مدرن تقسیم کرد.

۴۱. علی آباد. ۱۳۹۷: ۲۴۷.

۴۲. همان.

۴۳. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» ۵.۳۰. ۱۳۷۰.

۴۴. بیانات آیت الله خامنه ای، ۹۶.۳.۲۲.

رسانه های دیداری_ شنیداری مانند تلویزیون، سینما، ماهواره، رادیو، اینترنت، موبایل، بازی های رایانه ای و... رسانه های مکتوب مانند مجلات، کتاب، کتاب های جیبی، روزنامه ها و ابزارهای مدرن مانند اسباب بازی ها مانند عروسک های باربی، ابزارهای تزئینی، لوازم تحریر، پوستر و عکس.

راهکارهای مقابله با نفوذ فرهنگی دشمن:

در طول تاریخ دشمنان اسلام در جهت مقابله با آرمان ها، ارزش ها و جوامع اسلامی همواره از سیاست نفوذ استفاده کرده و ضربه های مهلکی را به پیکره اسلام وارد آورده اند. امام راحل (ره) در این باره می فرماید: «اکنون وصیت من آن است که نگذارند این دستگاه های خبری و مطبوعات و مجله ها، از اسلام و مصالح کشور منحرف شوند و باید همه بدانیم که آزادی به شکل غربی آن که موجب تباهی جوانان و دختران و پسران می شود، از نظر اسلام و عقل محکوم است».^{۴۵}

غرب در این تهاجم آرام و فراگیر و تهدید نرم از فن آوری پیشرفته ماهواره ها، سایت ها و رسانه ها و ... استفاده می کند. بنابراین اصلی ترین راه مبارزه آن است که با استفاده از آخرین دستاوردهای علمی و تکنولوژیکی دانش ها و ارزش های اسلامی خود را در قالب هنرمندانه ترین فیلم ها، سریال ها، بازی های رایانه ای، نمایشنامه ها، کتاب ها، مان ها و در قالب آثار هنری دیگر مانند عرصه سینما و ... به جامعه و مخاطبین خود ارائه نماییم..

الف_ راهکارهای کلی

۱. شناخت مناسب از دشمن: مسئله این است که دشمن را بشناسیم، ترفند دشمن را بفهمیم، بدانیم که چه داریم میگوییم و دشمن چگونه ممکن است از هرکلمه ما استفاده بکند و جری بشود، تشویق بشود، روحیه پیدا کند و راهها را برای دخالت خود، نفوذ خود، باز کند... الزمه پاسداری از انقلاب، شناخت نقاط ضعف معرفی و عملی دشمن ندارند.^{۴۶}

^{۴۵} امام خمینی (ره)، صحیفه نور، ج ۷

^{۴۶} . بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» ۱۳۸۸.۹.۱۵ و ۹۶.۴.۲

۲. تعمیق مبانی فکری و اعتقادی: دشمن بر اثر تجربه فهمیده که انسان، آسیب پذیر است. میگویند هر انسانی قابل فاسد شدن است، هر کس باشد، میتوان فاسدش کرد. البته راست میگویند بایک استثنا «المتقین» متقین را نمی توان فاسد کرد. آنها این را یعنی معنای تقوی را دیگر نمی فهمند.^{۴۷}

۳. تدوین نقشه پیشرفت ایرانی- اسلامی: باید برگردیم به نقشه اسلامی- ایرانی، این خودش موفقیت بزرگی است. این موفقیت را امروز داریم. خوب، این مسیر پیشرفت است. الگوگذفتن بی قید و شرط از نظریه پردازهای غربی و شیوه ترجمه گرایی را غلط و خطرناک بدانید. ما در زمینه علوم انسانی احتیاج داریم به نظریه سازی.^{۴۸}

۴. همبستگی و مشارکت عمومی: همبستگی واتحاداتان را حفظ کنید. دشمن، اتحاد مردم را هدف گرفته است. دشمن، ساده لوحانه به نفوذیها و مزدوران خود در میان مردم، دلبسته؛ این یک خیال خام و واهی است. امروز آمریکایی ها هدف های خود را آشکار بیان می کنند؛ این هم یکی از نکتهای خدا برای مستکبران است. میگویند ما در ایران به کسانی که به اهداف آمریکایی ها کمک کنند، کمک مالی میکنیم. اینها ملت ما را نشناخته اند؛ لذا صریحاً سخن از این می گویند که ما می خواهیم در داخل ایران با پول معارض و به قول خودشان، اپوزیسیون درست کنیم.^{۴۹}

۵- بازدارندگی اعتقادی: جوان ما وقتی بنیه فکری و اعتقادیش محکم بود، او هم می فهمد که دیگر نباید دنبال جوان ما بیاید. این استحکام بنیه اعتقادی با همین توجه ها با همین تضرع، توسل به پروردگار در همین دعاها ی صحیفه سجاده به دست می آید.^{۵۰}

۶- احساس مسئولیت برای ایجاد تمدن نوین اسلامی : سلیقه یابی می کنند، فرهنگسازی می کنند، بعد از آنکه سلیقه ها را عوض کردند، ذائقه ها را عوض کردند، آن وقت اگر احتیاج به زور زور بود، دلارها را وارد می کنند، نیروهای نظامی و ژنرال ها را وارد میکنند. این شیوه حرکت غربی هاست، باید مراقب بود، باید همه احساس کنند که مسئولیت ایجاد تمدن اسلامی نوین بر دوش آنهاست و یکی از حدود و ثغور این کار، مواجهه با تمدن غرب است به صورتی که تقلید از آن انجام نگیرد.^{۵۱}

۴۷ . بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» ۱۳۷۷.۱۱.۱۳

۴۸ . بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» ۱۳۸۷.۲.۱۲

۴۹ . بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» ۱۳۸۷.۲.۱۴

۵۰ . بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» ۱۳۸۷.۲.۱۴

۵۱ . بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» ۱۳۹۱.۷.۲۳

۷- شناخت لوازم و موانع فعالیت‌های فرهنگی در کشور: به این پرسش مهم و اساسی پاسخ دهیم که اصولاً برای توفیق در فعالیت‌های فرهنگی به چه لوازمی نیاز داریم. از چه موانعی باید بگذریم و باید مراقب چه پرتگای‌هایی باشیم؟^{۵۲}

۸- تقویت بصیرت خواص: امروز به گمان من هدف و آماج دشمن خواص است. می‌نشینند طراحی می‌کنند تا ذهن خواص را عوض کنند؛ برای اینکه بتوانند مردم را بکشانند، چون خواص تأثیر می‌گذارند و در عموم مردم نفوذ کلمه دارند. یکی از وظایف اصلی امروز من و شما همین است. ما بصیرت خودمان را در مسائل گوناگون تقویت کنیم و بتوانیم ان شاء الله بصیرت مخاطبان و مستمعان خودمان را هم زیاد کنیم.^{۵۳}

۹- بهره‌گیری از روش و ابزار فرهنگی و هنری: هنوز خیلی کارها در این کشور در زمینه فرهنگی وجود دارد که باید انجام گیرد. منظور این است که در محیط‌های فرهنگی به نیروهای مؤمن تکیه شود.^{۵۴}

ب. راهکارهای رسانه‌ای:

رهبر انقلاب به کرات و در مناسبات مختلف از جمله در بیانیه «گام دوم انقلاب»، سخنرانی اول فروردین ۱۴۰۰ و هم در مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری و دیدار اعضای دولت سیزدهم، بر خروج از محاصره تبلیغاتی و بازسازی انقلابی فرهنگ و رسانه تصریح و تأکید کرده‌اند. ایشان در بیانیه «گام دوم» از تلاش چهل‌ساله رسانه‌های دشمن برای مایوس‌سازی مردم و مسئولان و تلاش همیشگی آن‌ها برای تولید و انتشار اخبار دروغ، تحلیل‌های مغرضانه، وارونه‌نشان‌دادن واقعیات، پنهان‌کردن جلوه‌های امیدبخش، بزرگ‌کردن عیوب کوچک و کوچک‌نشان‌دادن یا انکار محسنات بزرگ فرمودند و از جوانان خواستند در شکستن محاصره تبلیغاتی پیشگام شوند. همچنین ایشان از «ول‌بودن فضای مجازی» و استفاده دشمن از این وضع برای توطئه علیه ملت و بی‌توجهی مسئولان امر فرمودند و بر ضرورت مدیریت فضای مجازی تأکید کردند.^{۵۵}

رهبر انقلاب در مراسم تنفیذ نیز تصریح کردند: امروز بیشترین تحرک دشمنان ما علیه ما بیش از تحرکات امنیتی و اقتصادی، تحرکات تبلیغاتی و جنگ نرم و تبلیغات رسانه‌ای است. کار تبلیغاتی کار مهمی است؛ ما در این زمینه ضعف داریم. ما کم‌کاری داریم. در زمینه‌ی کار تبلیغاتی و حرکت تبلیغاتی درست و

^{۵۲}. بیانات آیت الله خامنه‌ای «مدظله العالی» ۱۳۹۲.۹.۱۹

^{۵۳}. بیانات آیت الله خامنه‌ای «مدظله العالی» ۱۳۸۸.۷.۲

^{۵۴}. بیانات آیت الله خامنه‌ای «مدظله العالی» ۱۳۷۱.۵.۱۷

^{۵۵}. سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران. ۱۴۰۰.۱.۱

تمهیدات رسانه‌ای باید قوی‌تر و هوشمندانه‌تر عمل کنیم^{۵۶}. رهبر انقلاب همچنین در دیدار با اعضای دولت با تأکید بر ضرورت «احیای اعتماد مردم» در مورد فرهنگ و رسانه فرمودند ساختار فرهنگی کشور به «بازسازی انقلابی»؛ یعنی خردمندانه، عاقلانه و برخاسته از اندیشه و حکمت نیاز دارد...^{۵۷}.

با توجه به مطالبات و انتظارات رهبر انقلاب و تأکیدات مکرر ایشان به ضرورت مدیریت، بازسازی، نوسازی، چابکی، کارآمدی و اثربخشی سازمان‌های رسانه‌ای، ضرورت انکارناپذیر تغییر در آرایش رسانه‌ای، نوع و میزان مصرف رسانه‌ای و اهمیت بیشتر شبکه‌های اجتماعی، هرگونه درنگ در نقد خود، استفاده از تجربیات گذشته، درک شرایط رقابتی و تغییر ساختار برای خروج از محاصره تبلیغاتی در گام اول، اتخاذ و اعمال راهبردهای واقع‌نمایی و بازدارندگی رسانه‌ای در گام دوم و اتخاذ و اجرای استراتژی آفندی رسانه‌ها در گام سوم، تاب‌آوری کشور را در قبال تعرض رسانه‌ای دشمنان کاهش و مردم را با خسارات بیشتری مواجه خواهد کرد.^{۵۸}.

۱. بازسازی انقلابی و عقلانی ساختار فرهنگی و رسانه‌ای^{۵۹}:

نظامات و سازمان‌های مختلف در معرض تغییرات پیوسته و پُرشتاب قرار دارند. سازمان‌های رسانه‌ای نیز نه تنها مستثنی از تحول و بازسازی نیستند، بلکه در عین حالی که تحت تأثیر عوامل متعدد خود متحول می‌شوند، خاستگاه، منشأ و سرچشمه تحول و بازسازی و نوسازی نیز هستند و برای بقا و پویایی خود ناگزیر به نوآوری و تغییرات مستمر و دائمی‌اند. یکی از عوامل مهمی که تغییر و تحول پیوسته و گسترده در رسانه‌ها را اجتناب‌ناپذیر کرده، تکنولوژی‌های ارتباطی و دسترسی همه به آن‌هاست؛ تحول در تکنولوژی‌های ارتباطی با تحول و بازسازی در سازمان‌ها به‌ویژه سازمان رسانه‌ای و جامعه، ارتباط نزدیکی با یکدیگر دارند به‌گونه‌ای که تحول در یکی، تحول در دیگری را موجب شده است. پیشرفت تکنولوژی‌های ارتباطی و بروز «پدیده ارتباط جمعی شخصی»، سونامی تغییرات در سازمان‌های رسانه‌ای و متعاقب آن سایر ارکان جامعه و نوع روابط اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی به‌ویژه سبک زندگی را موجب شده است.^{۶۰}.

^{۵۶}. بیانات آیت الله خامنه‌ای «مدظله العالی» در مراسم تنفیذ حکم سیزدهمین دوره ریاست جمهوری اسلامی ایران. ۱۲.۵.۱۴۰۰

^{۵۷}. بیانات آیت الله خامنه‌ای «مدظله العالی» در نخستین دیدار اعضای هیئت دولت سیزدهم. ۶.۶.۱۴۰۰

^{۵۸}. سایت Khamenei.ir. نصراللهی.

^{۵۹}. بیانات آیت الله خامنه‌ای در نخستین دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم. ۱۴

^{۶۰}. پایگاه اطلاع رسانی khamenei.ir

الف- برنامه ریزی دقیق متولیان رسانه: این تغییر و تحولات و جهت حرکت آنها، بازسازی انقلابی، خردمندانه و عاقلانه و برخاسته‌ی از اندیشه و حکمت، وظایف جدیدی را برای مدیران و سایر عوامل رسانه‌ای ایجاد می‌کند که ضرورت دارد متولیان رسانه‌ها در برنامه‌ریزی‌های خود آنها را لحاظ کنند و رویکردها و راهبردهای متناسب با شرایط و چالش‌های جدید را داشته باشند.

ب- توجه به عامل زمان و بروزرسانی رسانه: پُر واضح است که صرف بازسازی و تغییر راهبرد و رویکرد به تنهایی کافی نیست، بلکه توجه به عامل «زمان» هم بسیار ضروری است. کندی و تأخیر در «شناخت» و «تنظیم و تطبیق» با آرایش جدید رسانه‌ای و شرایط جدید «جهانی» برای کشور و جبهه رسانه‌ای انقلاب اسلامی بسیار گران تمام خواهد شد و به‌طور تصاعدی ما را از قافله تحول و تکامل و اثرگذاری عقب خواهد انداخت به‌گونه‌ای که جبران آن شاید غیرممکن و یا بسیار زیان‌بار باشد.

پ- شناخت و آگاهی از شرایط و ظرفیت‌های رسانه‌های کشور: پُر واضح است که بازدارندگی رسانه‌ای و افزایش تاب‌آوری رسانه‌ای در قبال تحرکات تبلیغاتی دشمنان، بدون بازسازی انقلابی در حوزه فرهنگ و رسانه مقدور نیست و پیش‌شرط آن شناختن و آگاه‌شدن از شرایط و ظرفیت‌های رسانه‌های کشور، درک درست از ضعف‌ها و قوت‌ها و امکانات رسانه‌ای جبهه رسانه‌ای دشمن و شناساندن و آگاه‌کردن مردم و مسئولان است.

ت- تکیه بر عقلانیت و فناوری: تصحیح عناصر فرهنگی نامطلوب و تقویت و باز تولید عناصر فرهنگی پویا و متناسب با تحولات زمان.

ث- سرمایه‌گذاری در صنایع فرهنگی و فناوری اطلاعات.

ج- بالابردن سواد رسانه‌ای.

چ- بهره‌گیری حداکثری از نخبگان در رسانه.

ح- افزایش توان رسانه‌های مسئول و متعهد در تمامی نقاط دنیا و گسترش فرهنگ اسلامی ایران در جهان.

خ- ضرورت توجه رسانه‌های داخلی به آداب و رسوم، سنت‌ها و اسطوره‌ها و خرده فرهنگ‌ها.

د- ارائه تولیدات فرهنگی مناسب بازار جهانی.^{۶۱}

۲- مدیریت فضای مجازی:

الف- شکستن محاصره تبلیغاتی دشمن با مدیریت فضای مجازی:

شما جوانان باید پیشگام در شکستن این محاصره تبلیغاتی باشید. در خود و دیگران نهال امید به آینده را پرورش دهید. ترس و نومیدی را از خود و دیگران برانید. این نخستین و ریشه ای ترین جهاد شما است... (جوانان) اجازه ندهند که جهنمی ها مردم را با زور و فریب جهنمی کنند. ابزارهای رسانه ای پیشرفته و فراگیر (فضای مجازی)، امکان بسیار خطرناکی در اختیار کانون های ضد معنویت و ضد اخلاق نهاده است و هم اکنون تهاجم روزافزون دشمنان به دل های پاک جوانان و نوجوانان و حتی نونهالان با بهره گیری از این ابزارها را به چشم خود می بینیم... در دوره پیش رو باید در این باره ها برنامه های کوتاه مدت و میان مدت جامعی تنظیم و اجرا شود.^{۶۲}

ب- مدیریت فضای مجازی مسأله بلند مدت نیست:

مسئله مدیریت فضای مجازی جزو مسائل مهم ما است که این مسئله، مسئله بلندمدت هم نیست؛ مسئله کوتاه مدت و میان مدت و جزو مسائل نزدیک ما است که باید [به آن توجه بشود] و امثال اینها مسائل کلیدی ای وجود دارد.^{۶۳}

پ- فضای مجازی بیرون از اختیار ما مدیریت می شود:

فضای مجازی بدون اختیار ما، از بیرون از اختیار ما دارد مدیریت میشود؛ بحث این است. فضای مجازی یک چیزی نیست که آدم بتواند مثل یک آب روانی هر جور که میخواهد از آن استفاده بکند؛ دیگران دارند این آب را به یک سمتی که خودشان میخواهند هدایت میکنند؛ آنها دارند مدیریت میکنند این فضا را. خب وقتی که ما میدانیم کسانی از بیرون دارند فضای مجازی را - که ما هم دست اندر کارش هستیم و مبتلابه ما است - هدایت میکنند و مدیریت میکنند، ما نمیتوانیم بی کار بنشینیم در مقابل او؛ ما نمیتوانیم مردمان را که با فضای مجازی ارتباط دارند، بی پناه رها کنیم در اختیار آن مدیری که دارد پشت پرده، فضای مجازی را اداره میکند.^{۶۴}

^{۶۲}. بیانیه گام دوم انقلاب. ۱۳۹۷.۱۱.۲۲

^{۶۳}. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» ۱۳۹۹.۴.۲۲

^{۶۴}. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» ۱۳۹۹.۶.۲۲

ت- همه کشورهای دنیا روی فضای مجازی اعمال مدیریت می کنند:

متأسفانه در فضای مجازی کشور ما هم که آن رعایت های لازم با وجود این همه تأکیدی که من کردم صورت نمی گیرد و در یک جهاتی واقعا ول است، که بایستی آن کسانی که مسئول هستند حواسشان باشد. همه کشورهای دنیا روی فضای مجازی خودشان دارند اعمال مدیریت می کنند (در حالی که) ما افتخار می کنیم به اینکه ما فضای مجازی را ول کرده ایم. این افتخار ندارد؛ این به هیچ وجه افتخار ندارد. فضای مجازی را بایستی مدیریت کرد.... نباید این وسیله را در اختیار دشمن گذاشت که بتواند علیه کشور و علیه ملت توطئه کند.^{۶۵}

ت- دشمن در فضای مجازی آرایش جنگی گرفته است:

دشمن از لحاظ فضای مجازی آرایش جنگی گرفته؛ در مقابل این دشمنی که آرایش جنگی در مقابل ملت ایران گرفته، ملت ایران بایستی آرایش مناسب بگیرد، باید خودش را آماده کند.^{۶۶}

ث- اینترنت افسارگسیخته مثل سگ وحشی بدون قلاده است:

اینترنت یکی از نعم بزرگ الهی است، اما در عین حال یک نعمت بزرگ هم هست؛ یعنی یک چاقوی دو دم و خطرناک... اینترنت الان مثل یک جریان افسار گسیخته است... این مثل آن است که کسی یک سگ وحشی را بیاورد، بگویند قلاده اش کو؟ بگویند سفارش کرده ایم آهنگر قلاده را بسازد.^{۶۷}

ج- فضای مجازی امروز لغزشگاه است محاسبه می خواهد:

این فضای مجازی امروز از فضای حقیقی زندگی ما چند برابر بزرگ تر شده؛ بعضی ها اصلاً در فضای مجازی تنفس میکنند؛ اصلاً آنجا تنفس میکنند، زندگی شان در فضای مجازی است. جوانان هم سروکار دارند با فضای مجازی، با انواع و اقسام چیزها و کارها، با برنامه های علمی اش، با اینترنتش، با شبکه های اجتماعی اش، با مبادلات و امثال اینها سروکار دارند؛ خوب، اینجا لغزشگاه است. هیچ کس نمیگوید آقا جاده نکش. اگر شما در یک منطقه ای جاده ای لازم دارید، خیلی خوب، جاده بکش، جاده ای اتوبان هم بکش اما مواظب باش!

^{۶۵}. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» در سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران. ۱۴۰۰.۱.۱

^{۶۶}. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» ۱۳۹۸.۲.۱۱

^{۶۷}. بیانات آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» ۱۳۸۱.۹.۲۶

آنجایی که ریزش کوه محتمل است، آنجا محاسبه‌ی لازم را بکنید. ما به دستگاه‌های ارتباطی خودمان، به مجموعه‌ی وزارت ارتباطات و شورای عالی مجازی - که بنده از آن هم گله دارم - سفارشمان این است.^{۶۸}

چ- بستن فضای مجازی بی عقلی است مدیریت لازم است:

ما نمیگوییم این راه (اینترنت) را ببندید؛ نه، اینکه بی عقلی است. یک کسانی نشسته‌اند، فکر کرده‌اند، یک راهی باز کرده‌اند به‌عنوان این فضای مجازی و به قول خودشان سایبری؛ خیلی خوب، از این استفاده کنید منتها استفاده‌ی درست بکنید؛ دیگران دارند استفاده‌ی درست میکنند؛ بعضی از کشورها طبق فرهنگ خودشان این دستگاه‌ها را قبضه کرده‌اند. ما چرا نمیکنیم؟ چرا حواسمان نیست؟ چرا رها میکنیم این فضای غیرقابل کنترل و غیرمنضبط را؟ مسئولند، یکی از مسئولین هم همینها هستند؛ دستگاه وزارت ارتباطات است.^{۶۹}

ح- منطقه عظیمی از فضای مجازی در دست دشمن است: فضای مجازی، حقیقتاً به قتلگاه نوجوانان و جوانان شده است. منطقه عظیمی از این فضا اکنون در دست دشمن است، باید دشمن را از فضای مجازی برانید و بتارنید.^{۷۰}

خ- مدیریت فضای مجازی با تحقق شبکه ملی اطلاعات:

در مسئله‌ی فضای مجازی، آنچه از همه مهم‌تر است، مسئله‌ی شبکه‌ی ملی اطلاعات است. متأسفانه در این زمینه کوتاهی شده. اینکه ما به‌عنوان اینکه نباید جلوی فضای مجازی را گرفت، در این زمینه‌ها کوتاهی کنیم، این مسئله‌ای را حل نمیکند و منطق درستی هم نیست... کشورهایی که شبکه‌ی ملی اطلاعات درست کرده‌اند و [فضای مجازی را] کنترل کرده‌اند به نفع ارزشهای مورد نظر خودشان، یکی دو تا نیستند.^{۷۱}

بی‌تردید همان‌طور که رهبر انقلاب فرمودند، عرصه فرهنگ و رسانه «آوردگاه صلاح و فساد و حق و باطل» است و با توجه به نقش دوگانه (مثبت و منفی) رسانه‌ها در همه امور، بازسازی و تحول انقلابی و خردمندانه در عرصه فرهنگ و رسانه، جلوی نفوذ و استحاله فرهنگی را می‌گیرد، اعتماد و امید مردم را احیاء، نظارت بر کار مسئولان و پاسخ‌گو کردن آن‌ها را اجرا و مشارکت و دل‌گرمی مردم را برای حل مشکلات و مقابله با

^{۶۸}. بیانات آیت الله خامنه‌ای «مدظله العالی» ۱۳۹۵.۲.۱۳

^{۶۹}. همان

^{۷۰}. بیانات آیت الله خامنه‌ای «مدظله العالی» ۱۳۹۵.۸.۱۹

^{۷۱}. بیانات آیت الله خامنه‌ای «مدظله العالی» ۱۳۹۶/۳/۲۲

تحریم‌ها بیشتر خواهد کرد و جلوی بسیاری از فسادها و نابسامانی‌های اقتصادی و اجتماعی از جمله فقر و فساد و تبعیض را خواهد گرفت.^{۷۲}

نتیج گیری

پژوهش حاضر چپستی و چرایی نفوذ فرهنگی دشمن و راهکارهای مقابله با آن با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری را مورد بررسی قرار داد. براساس این نفوذ فرهنگی نظام سلطه در دو محور تبیین گشت: ۱. ماهیت نفوذ فرهنگی ۲. ارائه راهکارها. در محور ماهیت نفوذ فرهنگی این نتایج به دست آمد که از نظر مقام معظم رهبری نفوذ فرهنگی مجموعه اقدامات برنامه ریزی شده دشمن است که پس از شکست درنبرد سخت برای شکست گفتمان انقلاب اسلامی و در تداوم تقابل و دشمنی‌ها، به منظور فروپاشی و براندازی از درون کلید خورده است که در ابتدا به صورت تهاجم فرهنگی، شبیخون فرهنگی، ناتو فرهنگی و درسال‌های اخیر به صورت نفوذ فرهنگی نمود پیدا کرده است. لذا پس از واکاوی مفهوم و ماهیت نفوذ فرهنگی و بازخوانی عرصه‌ها و شیوه‌ها و ابزارهای نفوذ فرهنگی با جستجو در بیانات مقام معظم رهبری راهکارهایی که در این پژوهش پیشنهاد شد، عبارت‌اند از: راهکارهای کلی و راهکارهای رسانه‌ای. از راهکارهای کلی این نتیجه به دست آمد که با توجه به تأکیدات مقام معظم رهبری قبل از انجام هر اقدامی برای مقابله با نفوذ فرهنگی باید دشمن و تقابل او با انقلاب اسلامی را شناخت و پذیرفت. سپس ارزش‌های دینی را ترویج داد و آنگاه برای پیدا کردن نقاط ضعف و آسیب‌ها و کاستی‌های آن اقدام به شناختن و شناساندن فرهنگ اسلامی ملی خود به قشر جوان کرد. و با مدیریت صحیح و درست و طراحی نقشه‌ای مطلوب و جامع جهت ارتقا فرهنگ گام برداریم. همچنین طبق فرموده معظم له برای پیشرفت هر اقدام فرهنگی باید با همبستگی و ایجاد تشکیلات منظم انجام شود. همچنین ایشان تأکید دارند برای انجام کار فرهنگی باید ابتکار عمل و خلاقیت را به دست گرفت و در جهت جذاب سازی آن باید از ابزار هنر استفاده کرد. و در راهکارهای رسانه‌ای با توجه به توصیه‌های مقام معظم رهبری این نتیجه به دست آمد که باید بازسازی عقلی و انقلابی در فرهنگ و رسانه صورت بگیرد. و برای خروج از انحصار تبلیغاتی و جلوگیری از آسیب‌های فضای مجازی، باید آن را مدیریت کرد.

منابع

- قرآن کریم. ترجمه مکارم شیرازی، ناصر، دارالقرآن الکریم، قم، ۲، ج ۱، ۱۳۷۳، ه. ش.
- امام خمینی، روح الله، صحیفه نور، ج ۷، ۱۲۷۹-۱۳۶۸. تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ره.
- الوانی، سیدمهدی، ۱۳۶۸، مدیریت عمومی، تهران، نشر نی.
- تراپی، علی اکبر، مردم شناسی، تهران، فروزش، ج ۶، ۱۳۸۳.
- جوزف روسک، رولند واردن، ترجمه دکتر بهروز نبوی و احمد کریمی، ۹، انتشارات کتابخانه فروردین.
- دال، رابرت، استاینبریکنر، بروس، ۱۳۹۲، تحلیل سیاسی مدرن، ترجمه حمیرا مشیرزاده، تهران، فرهنگ جاوید.
- روح الامینی، محمود، زمینه فرهنگ شناسی، تهران، عطار، ۱۳۶۸.
- شریعتی، علی، تاریخ تمدن، ج ۱، شرکت انتشارات قلم، ۱۳۹۴.
- شهیدی، جعفر، دهخدا، علی اکبر، مهرکی، ایرج، ستوده، غلامرضا، وسلطانی، اکرم، ۱۳۹۰-۱۳۸۵. لغت نامه، ج ۲، ایران-تهران: دانشگاه تهران، موسسه انتشارات و چاپ.
- فراجاد، محمدحسین، مقدمه ای بر جامعه شناسی و سیر تحول و تکامل جامعه، ۱۵۴، تهران، نشر آرام.
- کارولین بی رز، (جامعه شناسی) بررسی انسان در جامعه، ترجمه ناصر رحیمی، ۱۰۰، ابن سینا.
- کازنوو، ژان، مردم شناسی، ترجمه ثریا شیبانی، ۵۶، انتشارات دانشگاه تهران.
- محسنی، منوچهر، جامعه شناسی عمومی، تهران، انتشارات کتابخانه طهوری، ۱۴۰۱.
- مهیار، رضا و بستانی، فواد افرام، ۱۳۷۵، فرهنگ ابجدی، ج ۱، ایران-تهران: اسلامی.
- مروج، حسین، ۱۳۷۹، اصطلاحات فقهی، ج ۱، ایران-قم: بخشایش.
- نفیسی، علی اکبر، و فروغی، محمدعلی، بدون تاریخ، فرهنگ نفیسی، ج ۵، ایران-تهران: خیام.
- ورجاوند، پرویز، پیشرفت و توسعه بر بنیاد هویت فرهنگی، تهران شرکت سهامی انتشار، ۲، ۱۳۷۹.
- کتاب عربی:
- معلوف، لوئیس، ۲۰۰۰. المنجد فی اللغة العربیه المعاصره، ج ۱، بیروت-لبنان: دارالمشرق.

-نجر، محمد علی، مصطفی، ابراهیم، زیات، احمد حسن، و عبدالقادر، حامد، ۱۹۸۹، المعجم الوسیط، ج ۲، استانبول -
ترکیه: دارالدعوه

سایت ها و مقالات:

- حیاتی علی آباد، سید روح الله، نگاه قرآن به شایعه و شبهه دو روش نفوذ فرهنگی دشمن از طریق رسانه، مجله
معرفت، شماره ۲۴۷.

www.khamenei.ir بیانات مقام معظم رهبری قابل دسترس در:

www.Tasnimnews.ir سایت

سایت وزارت اطلاعات